

УДК 354:656.07

Ірина Садловська

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТУ
І ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ПАСАЖИРСЬКИХ
І ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ**

У статті розглянуто напрямки державного регулювання розвитку галузі, зокрема нормативно-правового забезпечення структурних перетворень та розвитку видів транспорту, підвищення якості та ефективності пасажирських і вантажних перевезень.

Ключові слова: розвиток транспортної інфраструктури, удосконалення ринкових механізмів господарювання, законодавчі ініціативи щодо приведення норм законодавства стосовно системи управління галуззю відповідно до сучасних ринкових конкурентних умов.

В статті рассмотрены направления государственного регулирования развития отрасли, в частности нормативно-правового обеспечения структурных преобразований и развития видов транспорта, повышения качества и эффективности пассажирских и грузовых перевозок.

Ключевые слова: развитие транспортной инфраструктуры, совершенствование рыночных механизмов хозяйствования, законодательные инициативы по приведению норм законодательства относительно системы управления отраслью в соответствие с современными рыночными конкурентными условиями.

The article deals with areas of state regulation of the industry, including regulatory support structural reforms and development of transport, improving the quality and efficiency of passenger and freight traffic.

Keywords: transportation infrastructure, improve market mechanisms of economic, legislative initiatives on harmonization of legislation concerning the management sector in line with current market competitive conditions.

Постановка проблеми. На даний час транспортна інфраструктура в цілому задовольняє потреби населення та галузей економіки в транспортних послугах.

За 9 місяців 2013 р. перевезено 2870 млн пасажирів, зокрема залізничним транспортом 372 млн осіб, автомобільним 2488 млн осіб. Перевезення вантажів склали 457,8 млн т, зокрема залізничним транспортом 324,5 млн т, автомобільним 131,8 млн т. Переробка вантажів у портах склали 109,9 млн т, у тому числі 19,4 млн т транзитних.

Разом з тим, подальший розвиток галузі та її інтеграція в міжнародну транспортну мережу неможливі без вжиття відповідних заходів на державному рівні, зокрема нормативно-правового забезпечення структурних перетворень та розвитку видів транспорту.

© Садловська І. П., 2013

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку теорії та методології державного регулювання транспортних систем зробили вітчизняні та зарубіжні дослідники: Г. Д. Ейтутіс, О. С. Ігнатенко, О. М. Ложачевська, Г. І. Міщенко, Ю. Є. Пашенко, В. Й. Развадовський, Д. А. Тимоха, А. М. Ткаченко. Але поза увагою дослідників ще залишаються важливі питання з'ясування особливостей транспортної системи, обґрунтування напрямків державного регулювання використання транспортного потенціалу України.

Виклад основного матеріалу. За 9 місяців 2013 р. послугами залізниць скористалося 372,4 млн пасажирів; перевезено 324,6 млн тонн вантажів. За січень-вересень 2013 р. швидкісними поїздами перевезено 1725 тис. чол., у т.ч. поїздами Інтерсіті+ перевезено 1465,7 тис. чол., поїздами Інтерсіті перевезено 259,5 тис. чол. У вересні 2013 р. у графіку руху поїздів на 2013/2014 рік поїзди категорії Інтерсіті+ курсували за напрямками: Київ – Харків – Київ; Дарниця, Київ – Львів – Київ, Дарниця; Київ – Донецьк – Київ; Київ – Дніпропетровськ – Київ; Дніпропетровськ – Сімферополь – Дніпропетровськ; Київ – Запоріжжя – Київ; Харків – Сімферополь – Харків; Донецьк – Сімферополь – Донецьк. Найнаселенішим серед поїздів Інтерсіті+ залишається напрямок Київ-Харків-Київ (65%). У приміському сполученні перевезено 275,3 млн пасажирів.

За 9 місяців 2013 р. підприємствами залізничного транспорту освоєно капітальних інвестицій на суму 3,4 млрд грн. Оновлено рухомого складу на суму 477,1 млн грн., зокрема придбано рухомого складу на суму 192,2 млн грн. (3 електровози постійного струму ВЛ11) та модернізовано рухомого складу на суму 347,9 млн грн. За договорами лізингу станом на 10.10.2013 р. поставлено 703 піввагонів на суму 489,1 млн грн. Обсяги капітального будівництва склали 683,1 млн грн. Модернізовано 249 км залізничної колії. Відремонтовано вантажних вагонів: деповським ремонтом 25312 од., капітальним ремонтом 6417 од.

З метою удосконалення ринкових механізмів господарювання на залізничному транспорті, побудови нової структури взаємовідносин учасників перевізного процесу ініційовано проект Закону України «Про залізничний транспорт». Для визначення порядку утворення публічного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування, внесення майна до його статутного капіталу розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення публічного акціонерного товариства «Українська залізниця». Також здійснено законодавчі ініціативи в частині забезпечення національних інтересів України та посилення контролю держави за збереженням і використанням майна під час впровадження Законів України «Про особливості утворення публічного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування» та «Про внесення змін до Закону України «Про залізничний транспорт».

У зв'язку із внесеними змінами до Закону України «Про залізничний транспорт» від 23.02.2012 №4443-VI, пов'язаними з утворенням публічного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування, статuti залізниць приводяться у відповідність у встановленому законодавством порядку.

Наказом Міністерства інфраструктури України «Про затвердження змін до Правил переадресування вантажів» від 27.05.2013 р №319, зареєстрованого в Мініюсті 13.06.2013 за №952/23484, положення Правил приведені у відповідність з ринковими умовами господарювання, технологією перевезення вантажів залізничним транспортом та експлуатацією вагонів. Проект акту спрямований на підвищення якості обслуговування споживачів транспортних послуг та ефективності використання парку вантажних вагонів.

Здійснюється гармонізація умов перевезення небезпечних вантажів до чинних міжнародних документів. Внесення змін до чинних актів, що регламентують перевезення небезпечних вантажів, усуне розбіжності в умовах перевезення небезпечних вантажів у внутрішньому та міжнародному сполученнях та сприятиме поліпшенню безпеки.

На автомобільному транспорті згідно з Національним планом дій щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» розробляється проект Закону України «Про автомобільний транспорт». На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 №732-р «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми розвитку автомобільного транспорту на період до 2015 року» розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про схвалення Державної цільової програми розвитку автомобільного транспорту на період до 2015 року».

З метою забезпечення належного рівня якості та безпеки послуг з перевезення пасажирів та вантажів транспортними засобами на автомобільному транспорті шляхом підвищення професійної кваліфікації водіїв в Міністерстві інфраструктури розроблено «Порядок підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів для надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів». Для спрощення процедури розроблення та затвердження паспорта автобусного маршруту загального користування внесені відповідні зміни до наказу Міністерства. З метою створення прозорої системи роботи на ринку таксомоторних перевезень розроблено проект Закону України «Про перевезення таксі», який вже пройшов громадське обговорення.

На даний час здійснюється затвердження порядку формування тарифів на послуги міського електричного транспорту, передбачивши включення до тарифу на послуги міського електричного транспорту інвестиційної складової, яка дасть можливість оновлювати рухомий склад за 15 років.

В автодорожньому господарстві здійснюються законодавчі ініціативи щодо приведення норм законодавства стосовно системи управління автомобільними дорогами загального користування відповідно до сучасних ринкових конкурентних умов, розмежування повноважень центральних і місцевих органів виконавчої влади в частині управління автомобільними дорогами загального користування шляхом передачі автомобільних доріг загального користування місцевого значення із сфери управління Укравтодору до сфери управління Ради міністрів АР Крим, обласних та Севастопольської міської держадміністрацій, відповідальності за транспортно-експлуатаційний стан автомобільних доріг державного та місцевого значення, оптимізація державного регулювання та управління у сфері дорожнього господарства. Поряд з цим вносяться законодавчі ініціативи, спрямовані на удосконалення контролю за безпекою автомобільних перевезень вантажів, підвищення відповідальності за порушення правил дорожнього руху.

На морському транспорті, враховуючи досвід успішних морських держав та висновки міжнародних експертів, найефективнішим механізмом взаємодії між державою та приватними інвесторами визнана концесія. Концесія має відновити зношену на 90% інфраструктуру державних портів та збільшити їх потужності, залучити додаткові транзитні вантажопотоки у порти та посилити їх конкурентоспроможність на міжнародному транспортному ринку, що повною мірою відповідає завданням, поставленим Президентом України. Рішенням Уряду (постановою Кабінету Міністрів України від 15.10.2012 р. №1055 «Деякі питання надання в концесію об'єктів державної власності» внесено відповідні зміни до Переліку об'єктів права державної власності, які можуть надаватися у концесію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11

грудня 1999 р. №2293. Згідно з прийнятими змінами, майно підприємств, які є цілісними майновими комплексами або системою цілісних майнових комплексів, що забезпечують комплексне надання послуг у сфері експлуатації морських портів та їх інфраструктури – усіх 18 портів може бути об'єктом концесії. Таким чином, в кожному порту України можуть бути реалізовані по декілька концесійних проектів. При цьому згідно з вказаною постановою Міністерство інфраструктури, Міністерство економічного розвитку і торгівлі та Міністерство фінансів мають передбачити під час розроблення умов концесійних конкурсів щодо майна цих державних підприємств і відповідних концесійних договорів низку зобов'язань з боку концесіонера.

З метою врегулювання відношень, пов'язаних з діяльністю внутрішнього водного транспорту та використанням внутрішніх водних шляхів (вантажні та пасажирські перевезення, земельні та майнові відношення, утримання в належному стані суднового ходу та гідротехнічних споруд, контроль та нагляд за безпекою судноплавства, інфраструктурні проекти) розроблено Закону України «Про внутрішній водний транспорт». Проект Державної програми розвитку внутрішнього водного транспорту на 2014-2021 роки передбачає формування системи управління внутрішнім водним транспортом, що дозволить створити ефективну систему забезпечення безпеки судноплавства, збільшить комерційну та інвестиційну привабливість внутрішнього водного транспорту, зокрема, на підставі державно-приватного партнерства та залучення приватних інвестицій.

Розроблено проект Закону України «Про особливості здійснення обробки та оформлення вантажів, контейнерів та засобів, що їх перевозять», який спрямовано на закріплення особливостей здійснення обробки та оформлення вантажів в контейнерах, контейнерів та транспортних засобів в морських торговельних портах України. Зокрема, норми законопроекту регулюють: порядок застосування до судна вільної практики; порядок навантаження, розвантаження та відходу суден з порту з вантажами, що переміщуються в режимі траншипменту; терміни оформлення вантажів; регулювання та координація діяльності в сфері контейнерних перевезень.

У галузі авіаційного транспорту розроблено Концепцію Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2023 р.

Висновки. Програмно-цільовими і стратегічними орієнтирами результативності здійснення комплексу заходів щодо створення потужностей для освоєння нових технологій, сучасних конструкцій і матеріалів можуть служити підвищення якості надання транспортних послуг, зниження витрат на ремонт і утримання об'єктів транспортної інфраструктури, створення нових і модернізація наявних потужностей транспортної інфраструктури.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Транспортна стратегія України на період до 2020 року* [електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. *Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 - 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»* [електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. *Закон України «Про залізничний транспорт»* [електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. *Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2011 р. № 732-р* [електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
5. *Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2012 р. № 990* [електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.